

Uitgangspuntennotitie 2026

Uitgangspunten voor de praktijk

Productnummer	270799
Omschrijving	Uitgangspuntennotitie 2026
Status	(Concept) versie 0.3, na adviescie inhoud & financiën
Datum	03-02-2025
Opdrachtgever	Algemeen Bestuur ODMH
Opgesteld door	Marlies van Bergen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4	5.3	Opkomende verontreinigingen en niet-genormeerde stoffen	17
1.1	Uitgangspuntennotitie startpunt planning en control	4	5.3.1	Vervolg geven aan provinciale PFAS-bronnenonderzoek	17
2	Algemeen	5	5.3.2	Omgaan met nieuwe gegevens over niet-genormeerde stoffen	18
2.1	De ODMH van meerwaarde voor u	5	5.4	Energie	18
2.2	Maatschappelijke opgaven en wetgeving	7	5.4.1	Verduurzaming van het energiegebruik	20
2.3	Gemeenteraadsverkiezingen	7	5.4.2	Regionale Energiestrategie (RES) Midden-Holland	20
2.4	'Ravijnjaar'	7	5.4.3	Regionale Energietransitie Agenda en regionaal integraal energiesysteem	20
2.5	IBP VTH en robuuste ODMH	7	5.4.4	Uitvoering Regionaal Mobiliteitsprogramma	21
2.6	Samenwerking Zuid-Hollandse omgevingsdiensten	8	5.5	Warmtetransitie	21
3	Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen	9	5.5.1	Lokaal beleid (warmteprogramma's)	22
3.1	Doorontwikkeling Digitaal Stelsel Omgevingswet	9	5.5.2	Nationale programma's verduurzaming Gebouwde Omgeving en BAG+	22
3.2	Omgevingsplan	9	5.5.3	Soortenmanagementplannen (SMP)	23
3.3	Bodem in de Omgevingswet	10	5.5.4	Bodemenergie	24
3.4	Geluid in de Omgevingswet	10	5.6	Circulaire economie (CE)	24
3.4.1	Hogere waardenbeleid	10	5.6.1	Speerpunten in Midden-Holland	25
3.4.2	Opstellen maximale invulling gezoneerde industrieterreinen	11	5.7	Klimaatadaptatie	25
3.4.3	Basisgeluidemissie	11	5.8	Verduurzaming landbouw	25
3.4.4	Centrale Voorziening Geluidgegevens	11	6	Overige ontwikkelingen	27
3.5	Erfgoedbrede advisering in de Omgevingswet	11	6.1	Aanpak ondermijning	27
3.6	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen	12	6.2	Nota VTH 2027-2030	27
4	Digitalisering en data	13	6.3	Herijking nationale bodemwetgeving	28
4.1	Overheidscommunicatie	13	6.4	Gedragsverandering	29
4.1.1	Doorontwikkelen digitale dienstverlening	13	6.5	Kerndoelen Basisonderwijs	29
4.1.2	Wet open overheid	13	6.6	Wet goed verhuurderschap	30
4.1.3	Nieuwe archiefwet en overbrenging archieven	14			
4.2	RPA en AI	14			
4.3	Ontsluiten informatie over de fysieke leefomgeving	14			
5	Maatschappelijke opgaven	15			
5.1	Gezonde, veilige en groene leefomgeving	15			
5.2	Water	15			
5.2.1	Indirecte lozingen	16			
5.2.2	Grondwater	16			
5.2.3	Water en Bodem Sturend en 4D-ordening	17			

1 Inleiding

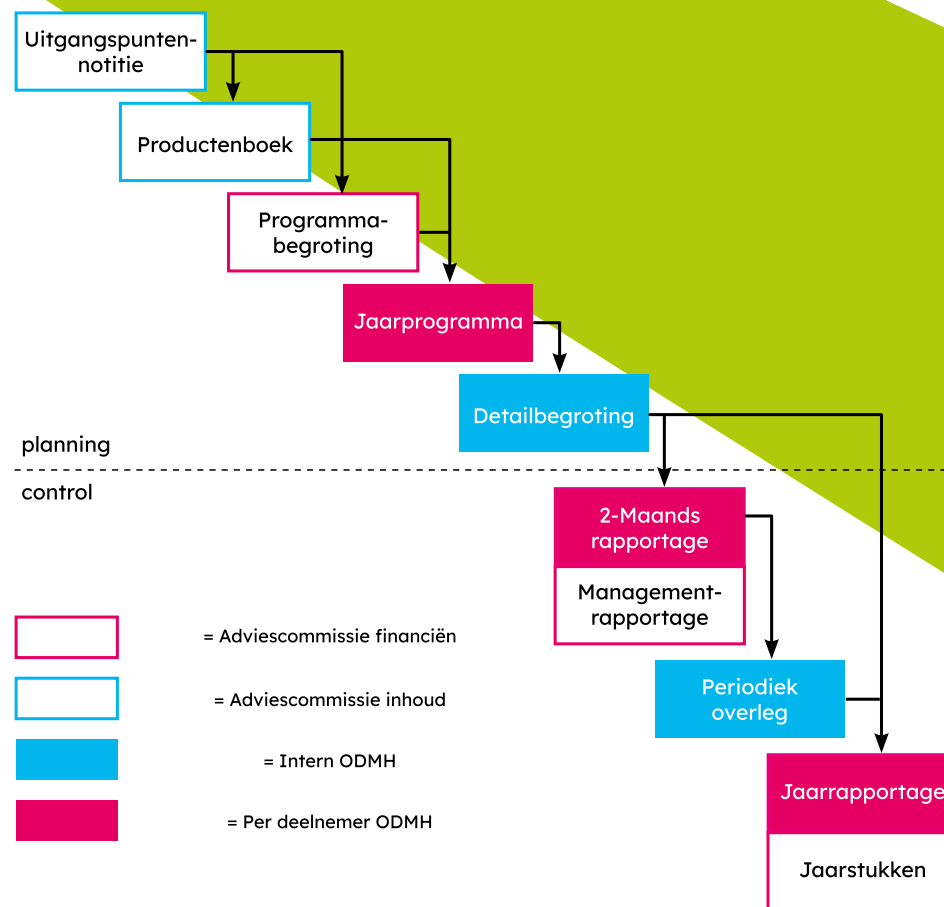
De Uitgangspuntennotitie 2026 beschrijft de externe ontwikkelingen die in de komende jaren belangrijk zijn voor de werkzaamheden van de Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH). De ontwikkelingen zijn geschreven vanuit het standpunt van de gemeenten en de provincie. Het gaat om veranderingen in het fysieke domein die onze opdrachtgevers raken, zoals: de overstap op duurzame energie, bodemdaling, woningbouwopgave, klimaatverandering, het vinden van een balans tussen landbouw en natuur of de steeds verdere digitalisering in het fysieke domein. Wat te doen en wat betekent dit voor het werk van de ODMH? De veranderingen kunnen zorgen voor een aanpassing in het productaanbod van de ODMH.

De onderwerpen in deze uitgangspuntennotitie zijn in overleg met de leden van de twee adviescommissies 'Inhoud' en 'Financiën' tot stand gekomen.

1.1 Uitgangspuntennotitie startpunt planning en control

De cyclus van planning en control van de ODMH gaat over de sturing (planning), de beheersing en de verantwoording (control) van de werkzaamheden van de ODMH. De planning en control cyclus maakt deel uit van de VTHA-beleidscyclus, de zogenaamde big-8.

De uitgangspuntennotitie is het startpunt van de planning en control-cyclus van de ODMH.

2 Algemeen

2.1 De ODMH van meerwaarde voor u

Bij de ODMH werken we samen met onze opdrachtgevers aan een veilige, duurzame en gezonde leefomgeving.

Met kennis en expertise op het gebied van milieu en bouw voeren we vergunning-, toezicht- en handhavingstaken uit. De milieutaken voeren we uit voor de hele regio Midden-Holland en de provincie Zuid-Holland. De bouwtaken voor de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Zuidplas, Waddinxveen en de provincie Zuid-Holland. Voor de provincie houden we in de hele provincie ook toezicht op zwemwater en voeren we administratief toezicht uit.

De ODMH heeft veel specialistische kennis in huis. We zijn kenniscentrum voor milieu en duurzaamheid. We adviseren over en ondersteunen bij de uitvoering van duurzaamheidsbeleid van onze deelnemers. Ook adviseren we over aspecten uit de fysieke leefomgeving zoals: bodem en ondergrond, ecologie, externe veiligheid, geur, geluid- en luchtkwaliteit of klimaatadaptatie. En ook over de inbreng hiervan in de ruimtelijke planvorming. Het Centrum voor Natuur- en Duurzaamheids Educatie (CNDE) De Zwanebloem is ook onderdeel van de ODMH. Zij verzorgt voor alle basisscholen in de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Zuidplas en Waddinxveen natuur- en duurzaamheidslessen.

Bij de ODMH zijn per 1 januari 2025 circa 240 medewerkers werkzaam in dienst.

Medewerkers zijn het belangrijkste kapitaal van een omgevingsdienst. Sinds enkele jaren zet de ODMH in samenwerking met de vier andere Zuid-Hollandse omgevingsdiensten in op arbeidsmarktcommunicatie (De Betere Wereldbaan). Om talent aan te trekken en te behouden presenteren we ons als een aantrekkelijke en onderscheidende werkgever. Landelijk is in 2024 de campagne 'Om de leefomgeving' gestart (dit is één van de producten die het Interbestuurlijk Programma VTH heeft opgeleverd).

Met plezier werken aan een betere wereld. Koers ODMH 2023 - 2026

Bij de ODMH werken per 1 januari 2025 circa 240 medewerkers.

Bedrijfsvoering

De ODMH kenmerkt zich door een gedegen bedrijfsvoering, het leveren van hoge kwaliteit (ISO 9001 gecertificeerd) en veel kennis en ervaring met taken in de fysieke leefomgeving. De ODMH staat 'met de voeten in de klei' en weet wat er speelt in de regio. We monitoren onze resultaten en rapporteren daar jaarlijks over. Zo verantwoorden we voor en aan onze opdrachtgevers hoe de ODMH bijdraagt aan het bereiken van de doelen die de gemeenten en de provincie hebben gesteld voor de fysieke leefomgeving.

2.2 Maatschappelijke opgaven en wetgeving

In Nederland en ook in ons werkgebied Midden-Holland spelen veel uitdagingen in de fysieke leefomgeving die om oplossingen vragen. Dit levert opgaven op, waar beleid en/of wetten voor worden geformuleerd. Omdat ambities gaandeweg wijzigen kunnen deze regels en wetten ook weer veranderen. Hoofdstuk 5 van deze uitgangspuntennotitie benoemt diverse opgaven.

De uitdagingen maken de ruimtelijke ordening ingewikkelder. Regionaal samenwerken helpt om de puzzel eenvoudiger te maken. Veel uitdagingen zijn bovendien met elkaar vervlochten, wat kansen biedt voor een meer integrale aanpak. Deze integraliteit vinden we terug in de beleidsmatige keuzes die de gemeenten en provincie maken. De ODMH is zich hiervan bewust en stuurt hier intern op aan.

De beleidsmatige keuzes liggen bij de gemeenten en de provincie. De ODMH ondersteunt met kennis en beschikbare data. Door middel van vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering vindt borging plaats van het wettelijk traject.

Op 1 januari 2024 zijn zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking getreden. Deze wetten zijn belangrijk voor de VTHA-taakuitvoering (Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving en Advies). Ook (toekomstige) Europese verdragen en richtlijnen en de doorvertaling daarvan naar landelijke regels hebben invloed op de werkzaamheden van de gemeenten, de provincie en daarmee de ODMH. Denk hierbij aan de Kaderrichtlijn Water of de Europese Klimaatwet.

Duurzaamheid, energiebesparing en circulair ondernemen verankeren steeds meer in de vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het is bijvoorbeeld zichtbaar in toezicht op afvalscheiding en -preventie of in het toezicht op energiegebruik door bedrijven. Indien nodig kan via maatwerkvoorschriften het gewenste/vereiste gedrag worden geregeld.

2.3 Gemeenteraadsverkiezingen

Op 18 maart 2026 vinden de verkiezingen plaats voor de nieuwe gemeenteraden. Nieuwe wethouders en, als zij dat willen, gemeenteraadsleden ontvangen van de ODMH een 'voeten in de klei'-dag. Wie is de ODMH, wat is onze rol, hoe werken wij? Dit zijn thema's die de ODMH dan voorbij wil laten komen. We willen dan ook voldoende ruimte bieden voor vragen die er mogelijk zijn bij de nieuwe wethouders en raadsleden.

2.4 'Ravijnjaar'

Het begrotingsjaar 2026 wordt bestempeld als 'ravijnjaar' vanwege grote bezuinigingen. De ODMH denkt mee met de gemeentelijke opgave in het kader van korting op het gemeentefonds. Alle gemeenschappelijke regelingen in de regio Hollands-Midden zijn hier ook om gevraagd. In het Algemeen Bestuur van de ODMH werken we sturingsmogelijkheden op de begroting van de ODMH uit.

2.5 IBP VTH en robuuste ODMH

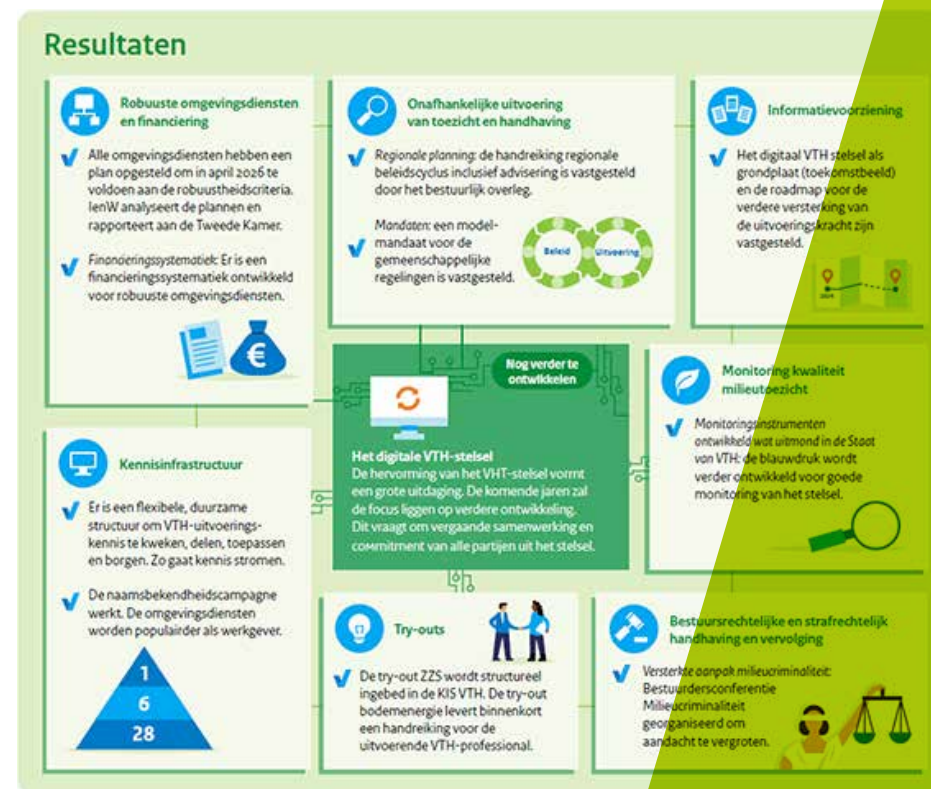
De onderzoekscommissie van Aartsen constateerde in 2021 dat vermijdbare milieuschade optreedt en deed aanbevelingen om de kwaliteit van het VTH-stelsel te verbeteren – en daarmee van de leefomgeving. Om opvolging te geven aan deze aanbevelingen is het Interbestuurlijk programma VTH (IBP VTH) gestart. Het programma liep tot en met september 2024 en leverde diverse producten en standaarden op. Op het moment van schrijven van deze uitgangspuntennotitie maken de in het programma betrokken partijen samenwerkafspraken en een borgingsnotitie, om opvolging te geven aan de in het programma ontwikkelde producten en standaarden.

Deze producten en standaarden kunnen effect hebben op de beleidscyclus en de uitvoering van de werkzaamheden van de

ODMH. Vanaf 2026 gelden bijvoorbeeld de kwaliteitscriteria 3.0. Medio 2024 is de rapportage financieringssystematiek omgevingsdiensten opgeleverd. Het doel: Robuuste omgevingsdiensten met een stabiele financiering voor hun taken en opgaven. De systematiek is voorsnog niet verplicht. De ODMH onderzoekt of en waar de systematiek toegevoegde waarde heeft. Dit kan een doorwerking hebben op de begroting, maar waarschijnlijk niet eerder dan vanaf begrotingsjaar 2027.

Robuuste omgevingsdienst

In het programma stond de robuustheid van omgevingsdiensten centraal. April 2026 moet iedere omgevingsdienst voldoen aan de opgestelde robuustheidscriteria. Behalve dat de ODMH moet blijven voldoen aan deze criteria, zijn er aandachtspunten voor de ODMH met betrekking tot minimale omvang (in €) en innovatie. Het eerste aandachtspunt staat op gespannen

voet met de financiële uitdaging die de gemeenten hebben in 2026, het 'ravijnjaar'. In 2024 heeft het AB van de ODMH een frictiekostenregeling vastgesteld, om beter het hoofd te bieden aan het eerste aandachtspunt. Om te voldoen aan het tweede punt stelt de ODMH, in afstemming met de andere Zuid-Hollandse omgevingsdiensten, in 2025 een innovatieagenda op. Ook moet de ODMH in de programmabegroting van 2026 1% van de begroting voor innovatie reserveren.

Het Rijk werkt, vanuit zijn stelselverantwoordelijkheid, aan een wetswijziging om bij te sturen op de kwaliteit van de VTH-uitvoering. Het doel is dat deze wet in 2026 in werking treedt. We verwachten dat onder meer de robuustheidscriteria worden opgenomen in wetgeving.

2.6 Samenwerking Zuid-Hollandse omgevingsdiensten

Omgevingsdiensten willen het beste resultaat voor de fysieke leefomgeving bereiken. Het bundelen van de krachten van de vijf Zuid-Hollandse omgevingsdiensten is vanwege de complexe maatschappelijke en bestuurlijke context van groot belang. Niet alleen voor een gelijk speelveld voor bedrijven, maar ook om de uitvoerings- en ontwikkelcapaciteit te bundelen om de maatschappelijke opgaven en veranderende wetgeving efficiënt en daadkrachtig op te kunnen pakken. De samenwerking is daarnaast een instrument om het kwaliteitsniveau van de ODMH te borgen.

De samenwerking tussen de vijf omgevingsdiensten loopt en heeft ook al mooie resultaten opgeleverd. In de komende jaren maken we de samenwerking zichtbaarder en steviger. Een bestuurlijke commissie, bestaande uit de voorzitters van iedere dienst, begeleidt de samenwerking.

Wens is dat de vijf OD's handelen als één dienst. Enerzijds naar buiten toe: de kwaliteit van uitoefening van de taken moet in Zuid-Holland op een gelijk niveau zijn. Anderzijds qua interne en onderlinge organisatie: we pakken onze taken in samenwerking op alsof we één dienst zijn.

Jaarlijks benoemen de vijf diensten onderwerpen die projectmatig opgepakt worden. Met het doel deze daarna structureel in de organisaties te laten landen.

Doelen die de vijf diensten eind 2025 willen bereiken

Uitvoering van VTHA-taken:

- Branchegericht toezicht: 2025 wordt gebruikt om een plan op te stellen om het samen en eenduidig uitvoeren van het toezicht per 2026 structureel vorm te geven;
- Niche specialismen: de samenwerkingsniveaus per specialisme zijn inzichtelijk zodat vanaf 2026 verdere uitrol plaats kan vinden.

Instrumenteninzet en ontwikkeling:

- Drones: als instrument beschikbaar in de VTHA-taakuitvoering van alle vijf de omgevingsdiensten;
- Administratief toezicht (AT) en ketentoezicht: de bestaande AT-pool uitbreiden naar ketentoezicht.

Opbouw expertise:

- Milieu in omgevingsplan: een gezamenlijke aanpak in werking voor het opstellen van milieuregels voor gemeenten in Zuid-Holland.

Bedrijfsvoering:

- Arbeidsmarkt: borgen en uitbouwen de Betere Wereldbaan;
- Samenwerking op data: structureel vormgeven van het Zuid-Hollandse Datalab;
- Informatiebeveiliging: gezamenlijk inrichten van de Informatiebeveiligingsfuncties;
- Samenwerking op inkoopbeleid en aanbesteding;
- Samenwerking op de functie Verbijzonderde Interne Controle (VIC).

Deze projecten werken door in de VTHA-taakuitvoering van de ODMH vanaf 2026.

3 Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen

De invoering van de Omgevingswet gaat nog gedurende tien jaar door. Met name rond het maken van omgevingsplannen en het actualiseren van beleid. De ODMH zal hierbij ondersteunen en uitvoering geven aan de gewenste veranderingen. In 2026 is er twee jaar ervaring met deze nieuwe wetten, dit kan een weerslag hebben op het productenboek van de ODMH.

3.1 Doorontwikkeling Digitaal Stelsel Omgevingswet

Bij invoering van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) in 2024, is deze met een basisoniveau aan functionaliteit opgeleverd. Van alle bevoegde gezagen wordt inzet gevraagd om het DSO door te ontwikkelen. Het doel: een gebruikersvriendelijk en begrijpelijk digitaal loket voor alle inwoners en bedrijven van Nederland. De ODMH zet in op een verdere verbetering van digitale informatievoorziening met, waar mogelijk, een versnelling in afhandeling van (aan)vragen en verzoeken. Denk hierbij aan begrijpelijke vragen in de vergunningcheck van het Omgevingsloket of de ontsluiting van alle geldende regels via 'regels op de kaart'. Dit ligt op dit moment bij de gemeenten en de provincie. De ODMH onderzoekt graag met zijn opdrachtgevers welke rol de ODMH kan vervullen. Een eerste stap is bijdragen door bijvoorbeeld te zorgen voor een goed ingerichte frontoffice.

3.2 Omgevingsplan

In 2032 moeten alle gemeenten een integraal omgevingsplan voor hun hele grondgebied hebben. De ODMH organiseert in 2026 wederom een regionale werkgroep om vorm te geven aan de inhoud van het Omgevingsplan op aspecten uit de fysieke leefomgeving. Zo helpen we onze gemeenten bij het verdelen van de schaarse gebruiksruimte. In diverse inhoudelijke werkgroepen (bodem, geluid, etc) bepalen de deelnemers het gewenste regionale beleid, in de werkgroep omgevingsplan vindt de doorvertaling plaats, Met als doel: komen tot regionaal beleid daar waar dat meerwaarde heeft. In 2025 onderzoeken we met deze werkgroep welke rol de ODMH kan hebben bij het formuleren van juridische planregels. Bij instemming kan deze rol in 2026 geïmplementeerd worden.

De vijf Zuid-Hollandse omgevingsdiensten zoeken in 2025 de samenwerking op over het inbrengen van onderwerpen uit de fysieke leefomgeving in het omgevingsplan. Deze ervaring nemen we mee naar onze opdrachtgevers. Vanzelfsprekend blijven we ook meedenken met initiatieven en/of werkgroepen van iedere gemeente zelf.

3.3 Bodem in de Omgevingswet

Met de Omgevingswet verschoven bodemtaken van de provincie naar de gemeenten. Daarmee verschoven ook financieringsstromen. Met het inzicht dat is verkregen in 2024 en 2025 sturen we naar een passende uitvoering van de bodemtaken in 2026.

In de aankomende jaren stellen we voor diverse bodemgerelateerde thema's (regionaal- en/of gemeentespecifiek) beleid op. Hierbij maken we gebruik van maatwerkruimte die er is en hebben we oog voor een passende uitvoering van VTH-taken. Te behandelen bodemthema's: afwegingen bij de bruidsschat, omzetten Nota bodembeheer, hoogwaardig hergebruik van grond, bodem bij bouwen, Water en Bodem Sturend, ondergrond, diffuus lood en PFAS. Bij het uitwerken van deze thema's blijkt dan of dit resulteert in een programma of in regels in het omgevingsplan.

3.4 Geluid in de Omgevingswet

3.4.1 Hogere waardenbeleid

Het Hogere waardenbeleid moet worden geactualiseerd zodat het past op de Omgevingswet. Deze wet vraagt om meer aandacht voor gezondheid.

In 2025 en 2026 werken de Zuid-Hollandse omgevingsdiensten aan een gemeentelijk doelmatigheidscriterium (DMC). Dit criterium kan gebruikt worden als afweging of maatregelen zoals geluidschermen of stil asfalt, financieel doelmatig zijn. De Omgevingswet heeft ook nieuwe regels voor cumulatie van geluid. In 2025 werkt de ODMH aan een concept welke geluidsbronnen in Midden-Holland meetellen voor cumulatie. In 2026 bespreken we cumulatie en DMC met de gemeenten en werken het verder uit. Deze twee onderwerpen kunnen een plaats krijgen in het Hogere waardenbeleid.

3.4.2 Opstellen maximale invulling gezonde industrieterreinen

In Midden-Holland liggen verschillende voor geluid gezonde industrieterreinen. In de Omgevingswet staat dat de zogenaamde maximale invulling van de gezonde industrieterreinen uiterlijk 31 december 2031 in de centrale voorziening geluidgegevens (CVGG) moet staan. Het opstellen van een maximale invulling voor industrieterreinen is nog niet eerder gedaan. De Omgevingswet biedt keuzemogelijkheden. De ODMH stemt deze af met de gemeenten. De tijdsinvestering voor het opstellen van de maximale invulling verschilt per gezond industrieterrein.

3.4.3 Basisgeluidemissie

De gemeente (en het waterschap) heeft onder de Omgevingswet als nieuwe taak het monitoren van wegverkeerslawaai. Daartoe stelt de ODMH voor de gemeenten de Basisgeluidemissie (BGE) op. Deze wordt bepaald aan de hand van het wegverkeer over (uiterlijk) 2026. De verkeersgegevens komen uit het Regionale verkeers- en milieumodel Midden-Holland. Het resultaat moet worden aangeleverd aan het geluidregister via de centrale voorziening geluidgegevens (zie 3.4.4). De artikelen in de Omgevingswet over de BGE zijn nog niet in werking getreden, maar we verwachten dat de BGE er uiterlijk 1 juli 2028 moet zijn. Hierna moet deze elke 5 jaar worden gemonitord.

3.4.4 Centrale Voorziening Geluidgegevens

Om te kunnen monitoren en bepalen of omgevingsgeluid onder de in de Omgevingswet voorgeschreven normen blijft, moeten rijk, provincies, gemeenten en waterschappen gegevens aanleveren aan de Centrale Voorziening Geluidgegevens (CVGG); dit is een digitaal systeem. Het gaat om data van geluidaanvalgebieden, maximale invulling van industrieterreinen en de BGE. De ODMH zal namens de gemeenten uitzoeken welke gegevens op welke manier moeten worden aangeleverd en zal de levering voorbereiden.

3.5 Erfgoedbrede advisering in de Omgevingswet

Cultureel erfgoed staat midden in de samenleving, biedt kansen en verbindt mensen.

Brede advisering en samenwerking tussen specialisten, in- en

Cultureel erfgoed staat midden in de samenleving, biedt kansen en verbindt mensen.

extern, wordt steeds meer gevraagd. De ODMH gaat actief om met deze ontwikkeling. Archeologie, erfgoed en cultuurhistorie, maar ook ecologie (historisch groen) en ondergrond hebben veel raakvlakken en worden geschaard onder de noemer cultureel erfgoed. We zetten in op integrale erfgoed brede advisering, met als toegevoegde waarde kennisdeling en -ontwikkeling en samenwerking.

Vanuit de instructieregels uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) moet voor cultureel erfgoed dat in aanmerking komt voor bescherming een 'toereikend beschermingsregime' opgenomen worden in het omgevingsplan. De instructieregel is met name relevant voor monumenten of monumentencomplexen buiten beschermde dorps- en stadsgezichten. De ODMH kan adviseren als gemeenten zogenaamde monumentenbiotopen willen vaststellen in het omgevingsplan.

3.6 Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Op 1 januari 2024 werd de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) van kracht voor nieuwbouw gevolgklasse 1. Gevolgklasse 1 zijn kleinere bouwwerken zoals schuren, een aanbouw, maar ook één (of een groot aantal) gehele woning(en). De overige gevolgklassen volgen, na evaluatie, niet eerder dan vijf jaar na inwerkingtreding van de Wkb.

Verbouw zou per juli 2025 onder gevolgklasse 1 worden gebracht, maar in december 2024 besloot het Rijk anders: verbouw gaat vooralsnog niet onder de Wkb vallen. Er zijn namelijk signalen dat bouwen voor opdrachtgevers duurder is geworden sinds de Wkb en dat de wet de financiering van de gemeentelijke VTH-taken onder druk zet door minder legesinkomsten en extra Wkb-taken. Onder de Wkb verschuiven toezicht en controle van gemeente naar de markt, maar bij onenigheid tussen opdrachtgever en kwaliteitsborger kan het toezicht toch weer bij de gemeente komen te liggen. Centralisatie van bouwtaken is mogelijk een oplossing, want dit creëert massa en vermindert kwetsbaarheid.

Op het moment van opstellen van dit document is er bij de ODMH, en ook op landelijk niveau, nog weinig ervaring met de uitvoering van de Wkb. De ODMH volgt de ontwikkelingen nauwgezet en voert de Wkb-taken zo goed mogelijk uit.

4 Digitalisering en data

4.1 Overheidscommunicatie

4.1.1 Doorontwikkelen digitale dienstverlening

Nederlanders hebben steeds hogere verwachtingen van de digitale dienstverlening van de overheid. Per 1 januari 2026 geldt een wettelijk recht om digitaal te communiceren met de overheid (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer). De ODMH heeft al grote stappen gezet in het verder digitaliseren van inkomende en uitgaande poststromen, maar gezien de snelle technologische ontwikkeling zal dit ook in 2026 aandacht blijven vragen. Tegelijkertijd blijft bereikbaarheid per telefoon en op locatie van belang, omdat niet iedereen even digitaal onderlegd is en het DSO/Omgevingsloket nog in ontwikkeling is (zie ook 3.1).

4.1.2 Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) verplicht de overheid om te werken aan actieve openbaarmaking en transparantie. Het uitgangspunt is dat informatie in principe uit eigen beweging openbaar wordt gemaakt. De Woo voeren we in de jaren 2024 t/m 2027 gefaseerd in. Voor 2026 betekent dit, dat de ODMH vrijwel alle vergunningen, andere beschikkingen en documenten binnen twee weken na vaststelling openbaar moet maken.

Dit kan effect hebben op kentallen van de ODMH, want het heeft gevolgen voor werkprocessen. Zo moeten de openbaar te maken documenten worden geanonimiseerd voordat we ze op internet kunnen plaatsen. In sommige gevallen is besluitvorming nodig over de openbaarmaking, bijvoorbeeld wanneer de verwachting bestaat dat een derde bezwaar heeft tegen openbaarmaking. Ook is bezwaar en beroep mogelijk tegen het besluit om wel of niet openbaar te maken. Tenslotte schrijft de Woo voor dat alle informatie digitaal en duurzaam toegankelijk moet zijn, wat betekent dat ook het archief op orde moet zijn.

Per 2022 compenseert het Rijk (gedeeltelijk) de werkzaamheden in het kader van de Woo. Deze compensatie loopt via het gemeentefonds. Een Gemeenschappelijke Regeling ontvangt geen compensatie van het Rijk. De ODMH gaat in gesprek met zijn

opdrachtgevers over de financiering van de implementatie van de Woo bij de ODMH.

4.1.3 Nieuwe archiefwet en overbrenging archieven

Het Rijk moderniseert de Archiefwet, zodat ook digitale informatie goed bewaard blijft. Onderdeel van de nieuwe wet is de verkorting van de overbrengingstermijn. Het kabinet wil dat overheden 'permanent te bewaren informatie' al na 10 jaar overbrengen naar het Nationaal Archief of een lokale of regionale archiefdienst. Nu is dat nog 20 jaar. De Tweede Kamer behandelt het wetsvoorstel voor de Archiefwet in het eerste kwartaal van 2025. Verwachte inwerkingtreding is niet eerder dan vanaf 1 juli 2026.

In een regionale samenwerking met het Streekarchief Midden-Holland en aangesloten gemeenten, werkt de ODMH actief mee aan de inrichting van een e-depot voor de duurzame bewaring van digitale archieven. Grotendeels ingegeven door de hoge opvraagfrequentie, heeft een aantal gemeenten de wens uitgesproken om digitale archieven, eerder dan wettelijk verplicht, over te brengen naar dit e-depot. Deze wens betreft ook archieven die door de ODMH onder mandaat worden gevormd. De gemeenten en ODMH bespreken deze wens, waarbij de ODMH ook de consequenties ervan in beeld brengt met betrekking tot de Woo, de AVG en de Archiefwet. Hierop kunnen de gemeenten vervolgens definitief besluiten. Er zijn over de inrichting van een e-depot inmiddels ook contacten met gemeenten die niet bij het Streekarchief zijn aangesloten.

4.2 RPA en AI

Robotic Process Automation (RPA) richt zich op het automatiseren van repetitieve taken. Artificial Intelligence (AI) gaat over systemen die taken uitvoeren die menselijke intelligentie vereisen. RPA en AI zijn domeinen die complementair zijn aan elkaar en die volop in ontwikkeling zijn. In december 2023 verscheen een voorlopig standpunt over het gebruik door Rijksorganisaties van generatieve AI. Generatieve AI is een vorm van kunstmatige intelligentie die tekst, audio, afbeeldingen, computercode en video's kan maken. De ODMH onderzoekt in de komende jaren samen met andere omgevingsdiensten (zie 2.6) de kansen. In de

aankomende jaren willen we volop inzetten op ontwikkelen. Naar verwachting wordt in 2026 in allerlei processen gebruik gemaakt van AI en RPA (eerste beoordeling aangeleverde rapporten, bouwplantoetsing, etc).

4.3 Ontsluiten informatie over de fysieke leefomgeving

De ODMH beheert voor zijn opdrachtgevers een groot aantal datasets. Deze data gebruiken we voor onze taakuitvoering, om informatieproducten samen te stellen en/of om omgevingsbeleid te monitoren voor onze opdrachtgevers. Het vastleggen, verwerken en sturen op basis van data neemt steeds meer een vlucht. Dit is zichtbaar bij de behandeling van de diverse onderwerpen in de volgende hoofdstukken van deze uitgangspuntennotitie.

Geoweb en Atlas Midden-Holland

Veel van onze data is toegankelijk voor onze opdrachtgevers - en ook voor inwoners en bedrijven - via GeoWeb en via de Atlas Midden-Holland op de website van de ODMH. De Omgevingswet zorgt voor een nieuwe kijk op het gebruik van de kaarten in Geoweb en de Atlas Midden-Holland.

De decentrale afwegingsruimte die de Omgevingswet aan gemeenten biedt, geeft enerzijds in gebieden ruimte voor maatwerk, maar kan anderzijds voor versnipperd beleid en onduidelijkheid zorgen. Voor

initiatiefnemers is goed en duidelijk kaartmateriaal belangrijk om uitvoeringsproblemen te voorkomen, zeker zo lang het Omgevingsloket nog niet gebruiksvriendelijk is. Bijvoorbeeld welke locaties nog onder het overgangsrecht van de Wet bodembescherming vallen of welke zones uit de bodemkwaliteitskaart waar liggen.

5 Maatschappelijke opgaven

Onze opdrachtgevers zijn verantwoordelijk voor een aantal maatschappelijke opgaven ten aanzien van de fysieke leefomgeving.

5.1 Gezonde, veilige en groene leefomgeving

De maatschappelijke zorgen over onze leefomgeving nemen toe. Er wordt aandacht gevraagd voor zaken als luchtkwaliteit of voor de gezondheidsrisico's van gevaarlijke stoffen als ZZS/PFAS. Er is vraag naar voldoende groen en recreatie, met name in de stedelijke omgeving. Negatieve effecten worden steeds minder geaccepteerd en Nederlanders worden steeds mondiger.

In de Omgevingswet is gezondheid een expliciet doel, waar in de ruimtelijke ordening rekening mee moet worden gehouden. Vergunningverlening, toezicht en handhaving ziet er vervolgens op toe dat een initiatief binnen de in plannen en regels gestelde kaders plaatsvindt. Onderwerpen als luchtkwaliteit, geluid, bodem en ondergrond, maar ook biodiversiteit of klimaatadaptatie staan in relatie tot gezondheid. Deze thema's benadrukken het belang van een gezond milieu voor het welzijn van de mens. De ODMH zal via deze onderwerpen aandacht vragen voor het borgen van gezondheid. Hierbij zoeken we waar nodig de samenwerking met ketenpartners.

5.2 Water

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn die op 22 december 2000 van kracht is geworden. De doelstelling is: het realiseren en behouden van chemisch schoon en ecologisch gezond oppervlakte- en grondwater. De EU-lidstaten moeten deze 'goede toestand' uiterlijk in 2027 realiseren. De Rijksoverheid heeft de KRW omgezet in Nederlandse wet- en regelgeving. Dit staat in de Omgevingswet en in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Nederland is verdeeld over vier internationale stroomgebieden. Het werkgebied van de ODMH ligt in deelstroomgebied Rijn-West. Het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West (RBO) heeft een Samenwerkingsagenda opgesteld. Hierin beschrijft het RBO wat

de opgave is om in 2027 de doelen voor schoon water te bereiken en op welke thema's Rijn-West de komende jaren de focus legt.

5.2.1 Indirecte lozingen

Voor wat betreft de VTH-taken ligt binnen de Samenwerkingsagenda de nadruk op het voorkomen en beperken van indirecte lozingen van Prioritaire Stoffen (chemische stoffen) vanuit bedrijven en glastuinbouw. In 2024 is, onder regie van de Provincie Zuid-Holland, een pilot indirecte lozingen gestart om beter zicht en grip te krijgen op indirecte lozingen voor het behalen KRW-doelen en de bescherming van drinkwaterbronnen. De resultaten van de pilot worden in 2025 gebruikt om zo'n 25 bedrijven binnen ons werkgebied verder te onderzoeken. De resultaten van de pilot worden in 2026 gebruikt voor verder onderzoek. De ODMH verwacht dat uit de pilot zal blijken dat er meer inzet nodig is op indirecte lozingen.

5.2.2 Grondwater

De Kaderrichtlijn water en de Grondwaterrichtlijn bevatten milieudoelstellingen voor grondwater. Provincies hebben een belangrijke rol in het beheer van grondwater:

- regels opstellen om de kwaliteit van het grondwater te beschermen, vooral in grondwaterbeschermingsgebieden;
- vergunningen verlenen voor het onttrekken van grondwater en hier toezicht op houden;
- taken en bevoegdheden van gemeenten en waterschappen coördineren om de doelen voor grondwaterbeheer te bereiken;
- beleid en programma's ontwikkelen en implementeren gericht op het beheer van grondwater, zoals het regionaal waterprogramma.

Deze taken zijn essentieel voor het duurzaam beheer van grondwater, wat belangrijk is voor drinkwaterwinning, landbouw, natuur en energievoorziening. Dit is ook in onze regio erg belangrijk. In de Krimpenerwaard liggen namelijk drinkwaterwinningen en strategische voorraden grondwater. De ODMH heeft veel kennis en kunde op het gebied van bodem en water. We kunnen de provincie breed ondersteunen in de VTH-taken omtrent de bescherming van grondwater. Ook kunnen we een informerende rol spelen richting initiatiefnemers of gemeenten

over bijvoorbeeld de verplichtingen voor grondwater(onderzoek) uit de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening. Tot slot geven we praktische uitwerking aan de beleidsambities van de provincie voor grondwater, bijvoorbeeld in vergunningverlening omtrent brijnlozingen of pilotprojecten voor de infiltratie van regenwater.

5.2.3 Water en Bodem Sturend en 4D-ordering

Water en de bodem/ondergrond zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden. In Nederland lopen we al enige tijd tegen de grenzen aan van het water- en bodemsysteem. Met de beleidslijn 'Water en Bodem Sturend' wil het Rijk dat we hiermee rekening houden. De ODMH houdt de ontwikkelingen bij en helpt gemeenten bij het verder vormgeven van 'Water en Bodem Sturend'. In Q4 van 2026 verwacht het Rijk Water en Bodem Sturend juridisch geborgd te hebben in wetgeving.

Onderdeel van het thema Water en Bodem Sturend is dat overheden 'hoogwaardig grondverzet' stimuleren en toepassen. Op deze manier kan grond zo duurzaam en nuttig mogelijk worden hergebruikt. Dit zal in veel gevallen betekenen: minder afgraven, lokaal hergebruiken en grond met een bepaalde kwaliteit hergebruiken op locaties waar die kwaliteit ook daadwerkelijk nodig is. Van gemeenten en provincies wordt verwacht dat zij ook hoogwaardig hergebruik toepassen in hun eigen projecten én dat ze dit bij lokale initiatiefnemers via beleid en regels stimuleren.

De ODMH heeft een grondstromenmakelaar die ondersteuning biedt om lokaal hoogwaardig grondverzet mogelijk te maken. De grondstromenmakelaar verbindt regionaal vraag en aanbod van grond met elkaar. Daarnaast ondersteunt de ODMH ook bij het opstellen van lokaal beleid, zoals de Nota bodembeheer, dat hoogwaardig grondverzet stimuleert bij initiatiefnemers. Met name het omgevingsplan is het instrument dat gemeenten hiervoor kunnen gebruiken.

5.3 Opkomende verontreinigingen en niet-genormeerde stoffen

Nieuwe, opkomende stoffen zijn stoffen die nog niet (wettelijk) genormeerd zijn en waarvan de schadelijkheid nog niet (volledig)

is vastgesteld. Dit leidt tot onzekerheid bij inwoners, overheden en bedrijven. Een voorbeeld van opkomende stoffen zijn PFAS en medicijnresten.

5.3.1 Vervolg geven aan provinciale PFAS-bronnenonderzoek

Binnen de provincie Zuid-Holland spelen twee initiatieven die inzicht geven in de aanwezigheid en risico's van PFAS:

- Onderzoek naar potentiële PFAS-bronlocaties

De provincie heeft in Zuid-Holland locaties geïnventariseerd waar mogelijk door bedrijfsactiviteiten PFAS in de bodem zit. Uit de lijst van verdachte locaties heeft de ODMH zes locaties geselecteerd voor verkennend bodemonderzoek. De locaties zijn nabij een gebied of locatie met gevoelig gebruik, bijvoorbeeld een woonwijk, een moestuincomplex of een grondwaterbeschermingsgebied. Hiermee beogen we de gezondheidsrisico's van een mogelijke aan een bron gerelateerde PFAS-verontreiniging inzichtelijk te maken. Zo bouwen we kennis op over PFAS en de risico's daarvan in onze regio.

- Aanwezigheid van nieuwe stoffen in het grondwater bij voormalige stortplaatsen

De provincie wil bepalen in hoeverre er en welke nieuwe stoffen aanwezig zijn bij stortplaatsen. Ook is het de bedoeling concentraties in het grondwater direct achter de stortplaats vast te stellen, zodat we ook een beeld krijgen van de mate van verontreiniging. Resultaten kan het bevoegd gezag in een vervolgpriject gebruiken voor de status van de locatie: 'leidt de nieuwe informatie tot een andere beoordeling dan eerder gedaan?'.

De ODMH is samen met de andere omgevingsdiensten in Zuid-Holland ook in 2026 actief betrokken bij deze onderzoeken. Afhankelijk van de uitkomsten van de onderzoeken en landelijke regelgeving zijn in de daaropvolgende jaren verdere acties noodzakelijk. Denk daarbij aan risicobeoordelingen en -beperking en het voorkomen en wegnemen van risico's door middel van toezicht en vergunningverlening. De ODMH wil hierbij voor zijn werkgebied een actieve rol vervullen, onder andere door het ontzorgen van de Provincie Zuid-Holland en de gemeenten.

5.3.2 Omgaan met nieuwe gegevens over niet-genormeerde stoffen

Naar aanleiding van de PFAS-crisis zet het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) een landelijk meetnet met beoordelingssystematiek voor niet-genormeerde stoffen op: de Algemene Methodiek Niet-genormeerde Stoffen (AMNS). Het meetnet zal bestaan uit honderden meetpunten verdeeld over heel Nederland. Hierbij wordt gemeten op basis van een door experts opgestelde lijst voor nog niet-genormeerde stoffen. De uitkomsten van dit meetnet kunnen vergaande gevolgen hebben voor onze regio en vereisen mogelijk nieuw (grondverzet)beleid. Uiterlijk in 2026 zijn de meetuitkomsten bekend. De ODMH volgt het traject van de AMNS en ondersteunt de gemeenten en de provincie om adequaat te reageren op eventuele nieuwe inzichten.

5.4 Energie

5.4.1 Verduurzaming van het energiegebruik

De nieuwe naam voor de energiebesparingsplicht voor bedrijven is 'verduurzaming van het energiegebruik'. In 2050 moet Nederland klimaatneutraal en schoon zijn. Dus ook bedrijven en instellingen in Nederland. Daarom bestaat onder andere een energiebesparingsplicht. De verplichtingen waar een bedrijf of instelling aan moet voldoen breiden in de loop van de jaren gefaseerd uit. De ODMH verwacht in de aankomende jaren:

- **Label C**

In 2026 zijn er kantoorpanden met een label C verplichting die een verlopen label hebben. De ODMH kan toezien op deze labels en zal de kantooreigenaren dan verplichten een wettelijk goed label te hebben. Label C is geen basis- maar een bouwtaak die de ODMH kan uitvoeren.

- **EPBD4**

In 2025 wordt de EPBD4 (Energy Performance of Buildings Directive IV) van kracht. Dit is Europese wetgeving over de keuring van installaties boven de 70kW (bijvoorbeeld verwarmings- en koelinstallaties, maar ook laadpalen). Iedere installatie moet geregistreerd en gekeurd worden. De ODMH verwacht dat met name de registratie inzet vraagt van bedrijven en instellingen. De ODMH kan hier toezicht op houden. Dit is

geen basis- maar een bouwtaak. Omdat de ODMH vanuit haar milieutaak deze bedrijven al bezoekt is het efficiënt om dit tegelijk mee te nemen.

- **Verbruiksdata energie**

Bedrijven en instellingen met een energieverbruik vanaf 50.000 kWh elektriciteit en/of 25.000 m³ aardgas(equivalent) per jaar hebben een informatieplicht energiebesparing. Het is niet bekend of alle partijen met een dergelijk verbruik dit ook daadwerkelijk melden. Met een amendement op de Energiewet is mogelijk gemaakt dat omgevingsdiensten data (van netbeheerders / meetbedrijven) over het energieverbruik van bedrijven en instellingen ontvangen, mogelijk eind 2025. De ODMH bereidt ICT-systemen en werkprocessen hier op voor.

- **Werkgebonden personenmobiliteit**

Werkgevers met 100+ werknemers moeten de CO₂-uitstoot van de reizen van hun personeel registreren, omdat bijna de helft van de uitstoot van personenmobiliteit komt door woon-werkmobiliteit en zakelijke mobiliteit. De deadline voor aanlevering van gegevens over 2024 is 30 juni 2025 (en daarop jaarlijks). Het ministerie van I&W heeft de toezicht en handhaving belegd bij de omgevingsdiensten. In 2026 evalueert het ministerie van I&W de CO₂-reductie die in 2024 en 2025 is behaald. Als organisaties op koers liggen, blijft het bij rapporteren. Bij te weinig reductie kan vanaf 2028 een wettelijke norm worden ingesteld om zuiniger reizen af te dwingen.

Het ministerie van I&W heeft CDOKE-gelden beschikbaar gesteld aan gemeenten, ten behoeve van uitvoeringslasten van decentrale overheden voor klimaatbeleid. Alle gemeenten hebben voor deze gelden een aanvraag gedaan en een beschikking gekregen. De eerder beschreven thema's 'verbruiksdata energie' en 'werkgebonden personenmobiliteit' kunnen hiermee worden gefinancierd.

Het Rijk stelt op dit moment een Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK THE) beschikbaar aan omgevingsdiensten. Hiermee kan de ODMH een deel van zijn

taken op het gebied van de energiebesparingsplicht financieren. Deze SPUK loopt einde 2026 af. De extra financiële middelen gaan vanaf 2026 structureel worden. Samen met enkele andere Omgevingsdiensten, VNG, IPO, RWS mag ODMH meedenken met het ministerie van Klimaat en Groene Groei over de manier waarop dit vorm wordt gegeven.

5.4.2 Regionale Energiestrategie (RES) Midden-Holland

De RES 1.0 beschrijft onder andere hoe en hoeveel duurzame energie de regio wil opwekken, en hoe de uitvoering hiervan georganiseerd en gemonitord wordt. Samen met gemeenten, provincie, waterschappen, netbeheerders en maatschappelijke partners is de ODMH onderdeel van de RES-organisatie. Iedere twee jaar wordt besproken of de regio nog op koers ligt, in een RES-Voortgangsdokument. Het volgende RES-Voortgangsdokument staat gepland op 1 juli 2025. Zolang de regio geen nieuwe of aangepaste strategische keuzes maakt, blijft de RES 1.0 gelden.

Na 2030 is de opgave, Nederland klimaatneutraal in 2050, nog niet behaald. De verwachting is dat het Rijk na de RES-doelstelling voor 2030 een aanvullende opgave formuleert voor de RES-regio's. Waarschijnlijk gaat de regio, parallel aan de uitvoering van de RES, in de aankomende jaren werken aan de planvorming van de opgave ná 2030. Net zoals bij de RES kan de ODMH ondersteunen.

5.4.3 Regionale Energietransitie Agenda en regionaal integraal energiesysteem

Omdat er beleidsvraagstukken bij zijn gekomen, zoals het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) en het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), is naast de RES ook de Regionale Energietransitie Agenda (REA) ontwikkeld om te bepalen op welke energietransitie-thema's regionaal kan worden samengewerkt. Eind 2024 is vastgelegd om regionaal samen te werken op het thema Energiesystemen. De verwachting is dat ook in 2026 nog op dit terrein wordt samengewerkt. De ODMH kan op meerdere fronten een bijdrage leveren. Bijvoorbeeld ondersteunen in de regionale samenwerking, maar ook door bij te dragen aan kennisontwikkeling bij gemeenten

of door specifieke expertise te leveren (participatie, monitoring, databeheer of nieuwe expertisegebieden zoals energie-infrastructuur, energiebeheersystemen en samenwerkconstructen voor bijvoorbeeld energiehubbs of warmtebedrijven).

Regionaal integraal energiesysteem

Voor de regio en de ODMH betekent een veranderend Midden-Hollands energiesysteem:

- gemeenten ontwikkelen de komende jaren, als vervolg op de RES en REA, visie en beleid over het energiesysteem in Midden-Holland. De ODMH kan hierbij ondersteunen. We kunnen helpen om inzichtelijk te maken hoe het energiesysteem in elkaar zit. En een scan maken voor oplossingsrichtingen en scenario's. Hierbij kan de ODMH deels zelf analyses uitvoeren en deels specialistische onderzoeken begeleiden. Vervolgens kunnen de gemeenten onderbouwd keuzes maken en beleid ontwikkelen;
- netbeheerders moeten het elektriciteitsnet uitbreiden en versterken. Gemeenten en ODMH krijgen hierbij te maken met ruimtelijke vraagstukken zoals het aanpassen van omgevingsplannen en aanvragen van omgevingsvergunningen. Denk hierbij aan het inpassen van hoogspanningsstations en wijkverdeelstations;
- bij het realiseren van opslag in de vorm van bodemenergie, batterijen (bijvoorbeeld wijkaccu's) of waterstofsysteem hebben gemeenten en de ODMH een vergelijkbare rol;
- energiecollectieven op bedrijventerreinen en energie-coöperaties die energiedata met elkaar delen en energieprofielen met elkaar afstemmen dragen bij aan een efficiënt gebruik van het elektriciteitsnet. Dit soort collectieven kunnen uitgroeien tot EnergieHubbs. De ODMH kan de gemeenten hierbij ondersteunen.

Het inrichten van een nieuw energiesysteem in Midden-Holland is naast technisch en organisatorisch, ook een sociaal proces. Communicatie en participatie is belangrijk om bewoners en bedrijven goed bij de ontwikkelingen te betrekken, mogelijkheid voor zeggenschap te geven en lokaal eigendom te realiseren. De ODMH kan zijn expertise op dit gebied voor de gemeenten blijven inzetten door bijvoorbeeld te faciliteren in communicatie die regionaal wordt afgestemd.

5.4.4 Uitvoering Regionaal Mobiliteitsprogramma

In het Uitvoeringsprogramma bij het Regionaal Verkeers- en Vervoer Plan (UP RVVP) is door het Klimaatakkoord meer aandacht gekomen voor het ontstaan van een duurzaam mobiliteitssysteem en voor CO₂-reductie. Het UP RVVP bevat 22 projecten, waarvan ruim de helft is gericht op duurzame mobiliteit.

In 2025 wordt een regiobureau opgericht. De ODMH coördineert de uitvoering van de duurzaamheidsmaatregelen uit het UP RVVP. Daarnaast monitoren we de voortgang van de projecten en het effect richting de gestelde doelen. In 2026 volgt een bredere evaluatie van het UP RVVP.

5.5 Warmtetransitie

De ontwikkeling van collectieve warmtesystemen draagt bij aan het aardgasvrij maken van Nederlandse woningen en gebouwen. De groei en verduurzaming van collectieve warmtesystemen staan centraal in het wetsvoorstel Wet collectieve warmte (Wcw), dat in juni 2024 is aangeboden aan de Tweede Kamer. De verwachting is dat de Wcw begin 2026 van kracht wordt. Met de Wcw krijgen gemeenten meer zeggenschap over de warmtetransitie. Ook ligt dan vast dat de warmtebedrijven die de warmtenetten exploiteren, voor minstens 50% in publieke handen moeten zijn. De uitwerking en toepassing van de Wcw betekent veel voor gemeenten:

- bepalen waar (lokale of regionale) warmtenetten komen en dit formeel vastleggen;
- uitgebreide, op draagvlak bij de inwoners gerichte, participatie trajecten doorlopen;
- aanbestedingstrajecten doorlopen;
- rekening houden met bovengemeentelijke en bovenregionale zaken met betrekking tot energie-infrastructuur;
- etc.

De ODMH kan hier een adviserende, coördinerende en informerende rol oppakken. Niet alleen gezien onze rol binnen de Regionale Energiestrategie (RES) en de Regionale Energietransitie Agenda (REA), maar ook in onze adviserende rol naar de gemeenten toe.

Hiernaast heeft de Eerste Kamer in december 2024 de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) aangenomen. Deze wet geeft gemeenten handvatten om de warmtetransitie in goede banen te leiden, waaronder het aanwijzen van gebieden die moeten overschakelen naar duurzame warmtealternatieven. De geplande inwerkingtreding is 1 juli 2025. De ODMH kan gemeenten ondersteunen bij deze nieuwe bevoegdheid door te adviseren en mee te denken over de geschikte wijze en termijn voor buurten en wijken. Onze GIS- en datavoorzieningen ondersteunen hierbij.

5.5.1 Lokaal beleid (warmteprogramma's)

Uiterlijk in 2026 moeten de in 2021 vastgestelde Transitievisies Warmte zijn omgevormd naar warmteprogramma's onder de Omgevingswet. De ODMH kan de gemeentes ondersteunen met strategisch advies, (regionale) kennisdeling, het aanleveren of beheren van data en het faciliteren van werkgroepen. Daarnaast kan de ODMH ook in de uitvoering faciliteren door mee te schrijven aan het plan of door de voorstellen tegen te lezen. Ten slotte moet er ook geparticipeerd worden. De ODMH kan ondersteunen met zijn participatie- en gedragsexpertise. Bijvoorbeeld door te adviseren bij het opstellen van participatiestrategieën en -plannen, deze op te stellen en de uitvoering te coördineren.

5.5.2 Nationale programma's verduurzaming Gebouwde Omgeving en BAG+

In 2023 is het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) gestart. Het NPLW ondersteunt gemeenten in de uitvoering van de lokale warmtetransitie. Ook het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) is inmiddels van start gegaan. Het doel is 'sneller, slimmer en socialer' isoleren.

Het Rijk stelt voor de uitvoering de Specifieke Uitkering Lokale Aanpak (SpUK LAI) beschikbaar. In 2026 zijn de gemeenten nog vol aan de slag met het uitvoeren van hun isolatieplannen. De ODMH kan ondersteunen bij het strategisch meedenken in en adviseren over de vormgeving van de uitvoering van deze plannen. Bijvoorbeeld op het gebied van gedragspsychologie, doelgroepenbenadering en bewonersstimulering. Maar ook bij het vormgeven en uitdenken van meer praktische elementen.

Denk daarbij aan input leveren voor communicatiestrategieën en opdrachtformulering voor externe en/of uitvoerende partijen.

De ODMH heeft in 2024 een dataset gemaakt, waarin verschillende databronnen die input leveren over de gebouwde omgeving samenkomen, de BAG+. Daarmee is een goed inzicht mogelijk in de verduurzaming van de gebouwde omgeving, op gemeente- en doelgroepniveau. Door deze dataset te beheren, bijhouden en ontwikkelen ontzorgen we onze gemeenten en geven we het datagedreven werken verder vorm. In de komende jaren verwachten we deze dataset verder uit te breiden en aan te vullen. Zo blijft deze optimaal aansluiten bij de vraag vanuit de gemeenten.

Sinds 2024 ondersteunen we een gedeelte van de regio ook bij de uitvoer van de plannen voor de SpUK Lokale aanpak isolatie via de Meerjarige Collectieve Ontzorgingsaanpak (MCO-aanpak). In dit meerjarige project werken meerdere gemeenten samen met één intermediair, die woningeigenaren ondersteunt bij de isolatie van hun slecht geïsoleerde woning. De aanpak loopt tot minimaal eind 2027. Gedurende de looptijd is het mogelijk dat het aantal deelnemende gemeenten wijzigt of de opdracht uitgebreid wordt.

5.5.3 Soortenmanagementplannen (SMP)

Om te voorkomen dat beschermde dieren of planten schade ondervinden bij renovatie- en isolatiewerkzaamheden in de bebouwde omgeving, moet ecologisch onderzoek gedaan worden naar de aanwezigheid van deze soorten. De gemeente kan dit in één keer voor de gehele gemeente doen en daarna een gebiedsgerichte omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteiten aanvragen. Hiervoor is een Soortenmanagementplan (SMP) nodig.

In 2024 hebben drie gemeenten in Midden-Holland een start gemaakt met de onderzoeken die nodig zijn voor het SMP. Naar verwachting verkrijgen deze gemeenten de gebiedsgerichte omgevingsvergunning voor flora- en fauna activiteiten in 2025. Andere gemeenten gaan in 2025 of 2026 aan de slag met het SMP traject. De ODMH kan gemeenten begeleiden bij dit traject.

Daarnaast onderzoekt de ODMH of een regionaal meldingssysteem opgezet kan worden voor de meldingen van initiatiefnemers die onder het SMP werkzaamheden willen uitvoeren. Deze meldingen moeten beoordeeld worden en van een reactie worden voorzien. In sommige gevallen is maatwerk nodig. Het heeft een voordeel dit centraal te beleggen in plaats van bij elke gemeente apart.

5.5.4 Bodemenergie

Bodemenergie is een alternatief voor aardgas. Het aantal gesloten bodemenergiesystemen (GBES) in Midden-Holland neemt toe. De ODMH verwacht daarom dat de werkzaamheden op bodemenergie uitbreiden.

Namens de gemeenten ziet de ODMH er op toe dat GBES juist worden aangelegd. Deze systemen maken gebruik van kunststoflussen die vaak tussen de 150 en 250 meter diep gaan met daarin circulatievloeistof. Dit levert risico's voor het milieu en daarom is goed veldtoezicht belangrijk. In 2024 en 2025 heeft de ODMH een nieuwe toezichtmethodiek ontwikkelt voor de aanleg van GBES. Deze voeren we in 2026 voor het eerst standaard uit.

Voor de aanleg van bodemenergiesystemen gelden landelijke regels. Gemeenten hebben de ruimte om zelf lokaal beleid op te stellen voor bodemenergie in relatie tot de energietransitie, ondergrondse ruimtelijke ordening en bodembescherming. Gezien de toename van systemen en de energietransitie, is lokaal beleid relevant om te voorkomen dat bodemenergie andere collectieve oplossingen in de weg zit. Daarnaast wordt de ondergrond steeds drukker en is het belangrijk om het grondwater te beschermen (zie ook 5.2). De ODMH heeft de specifieke inhoudelijke kennis om te adviseren op het gebied van bodemenergiebeleid.

5.6 Circulaire economie (CE)

Nederland wil in 2030 50% minder primaire grondstoffen gebruiken en in 2050 volledig circulair zijn. In het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023 - 2030 staan concrete acties en projecten. Het Rijk actualiseert dit programma iedere vijf jaar.

Wet- en regelgeving vanuit de Europese Unie en het Rijk en beleidsimpulsen van de provincie en gemeenten zorgen ervoor dat het thema circulaire economie steeds concreter wordt. De ODMH ondersteunt gemeentes met beleidsadvisering, uitvoering van projecten, communicatie en participatie en monitoring. Ook blijven we in de ambtelijke werkgroep van Platform Groene Hart Werkt! en in samenwerking met de vijf Zuid-Hollandse omgevingsdiensten kennis delen en ervaringen uitwisselen.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn er meer mogelijkheden gekomen om innovaties in te passen in wet- en regelgeving. Belangrijk hierbij is dat gemeenten experimenteerruimte in hun lokale beleid (bijvoorbeeld omgevingsplan of nota VTH) opnemen, zodat er een toetsingskader is om initiatieven in te passen. De ODMH kan hierbij adviseren en regionale afstemming verzorgen.

In 2025 wordt het Circulair Materialenplan (CMP) gepubliceerd voor consultatie. Dit is de opvolger van het Landelijk AfvalBeheerplan 3 (LAP3). Het CMP biedt gemeenten handvatten om met circulariteit aan de slag te gaan, bijvoorbeeld door vast te leggen hoe bedrijven en inwoners circulaire afvalstromen kunnen inzamelen en verwerken.

5.6.1 Speerpunten in Midden-Holland

De Midden-Holland-gemeenten kiezen ervoor hun inzet voor de transitie naar een circulaire economie te bundelen in het Actieprogramma circulaire economie Groene Hart Werkt!. In dat actieprogramma bundelen elf gemeenten in het Groene Hart en de provincies Utrecht en Zuid-Holland hun werkzaamheden voor een circulaire economie.

Daarnaast maken de gemeenten in Midden-Holland gebruik van een aantal samenwerkingsprojecten binnen het programma Circulair Zuid-Holland van de provincie. Met de provincie ontwikkelen we netwerken van bedrijven om ketens meer circulair te maken. Dat doen we voor secundair hout uit slooprojecten, voor metalen bij metaalbewerkingsbedrijven en voor groene reststromen uit het beheer van openbaar gebied en uit de Greenport Boskoop.

Deze ontwikkelingen werken door in de uitvoering van de VTH-taken op het gebied van bouw en milieu. Het kan wenselijk zijn om VTH-beleid op te stellen of aan te passen vanwege effecten van deze ontwikkelingen. De ODMH kan de gemeenten hierbij adviseren. Zo wordt vanaf 2025 de norm milieuprestatie gebouwen (MPG) verder verlaagd, waardoor het gebruik van circulaire materialen bij nieuwbouw in veel gevallen verplicht wordt. De provincie Zuid-Holland heeft hierin een belangrijke rol op het gebied van: subsidieregelingen, netwerkvorming en uitwisseling van kennis en ervaringen.

5.7 Klimaatadaptatie

Gemeenten en de regio bereiden zich voor op klimaatveranderingen: klimaatadaptatie. Dit is ook afgesproken in het interbestuurlijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.

De gemeenten inventariseren in 2025 de kwetsbaarheden tijdens de tweede ronde van zogeheten stresstesten. De volgende stap is het uitvoeren van de risicodialogen en/of het verankeren van klimaatadaptatie in beleid en uitvoering. Denk aan het opstellen en actualiseren van lokale hitteplannen, het maken en onderhouden van data rondom klimaatadaptatie, het uitvoeren van klimaattoetsen bij ruimtelijke plannen en het implementeren van het covenant klimaat adaptief bouwen. De ODMH kan met zijn expertise ondersteunen bij deze werkzaamheden.

Daarnaast biedt de Omgevingswet kansen voor het verankeren van klimaatadaptatiebeleid. De ODMH agendeert bij de gemeenten om regels voor klimaatadaptatie op te nemen in het Omgevingsplan. Hiermee verplicht de gemeente initiatiefnemers tot het uitvoeren van maatregelen. De ODMH kan ondersteunen bij het opstellen van deze regels. De ODMH is in gesprek met de gemeenten of de ODMH mogelijk ook de toetsing van regels bij bijvoorbeeld bouwaanvragen zelf zal uitvoeren.

5.8 Verduurzaming landbouw

De landbouwsector produceert voedsel en voorziet daarmee in een eerste levensbehoefte. Het veroorzaakt echter ook ongunstige effecten op de leefomgeving. Nationaal en Europees milieubeleid

streeft ernaar deze effecten te beperken. In 2026 komt er een einde aan de zogeheten derogatie voor de Nederlandse landbouw. Nederlandse boeren mogen dan niet meer mest in de bodem injecteren dan elders in de EU. De behoefte aan mestverwerking neemt dus toe. De ODMH ziet een toename van aanvragen m.b.t. mestverwerking.

Het Rijk was in 2022 gestart met het Nationaal programma Landelijk Gebied (NPLG). Het huidige kabinet zette hier in september 2024 een streep door. Het nieuwe kabinet werkt aan een nieuwe aanpak voor het landelijk gebied. Hierin staan voedselzekerheid en innovatie van de land- en tuinbouw centraal. Het kabinet geeft aan een omslag te willen maken naar een aanpak gebaseerd op doelsturing. Hierbij komen naast middelen voor bedrijfsspecifieke emissienormen voor landbouwactiviteiten, bijvoorbeeld ook middelen beschikbaar voor agrarisch natuurbeheer.

De eerste doelvoorschriftenvergunningen, waarbij stal-emissies realtime worden gemeten, worden inmiddels verleend. De verwachting is dat de komende jaren ook bij veehouderijbedrijven in Midden-Holland dit type vergunningen verleend gaan worden. De agrarische vergunningverleners van de ODMH zien ook een toename in het aantal initiatieven van agrariërs om te verduurzamen en/of om meerdere functies te combineren (bijvoorbeeld een combinatie met dagbesteding, recreatieve functie of natuurbeheer). We verwachten dat dit ook in 2026 zal doorzetten.

De Raad van State sprak december 2024 uit dat intern salderen (met terugwerkende kracht sinds 2020) niet mag worden betrokken in de zogenaamde voortoets, dat is bij de vraag of een natuurvergunning voor een project nodig is. Deze uitspraak dwingt het Rijk om haast te maken met wet- en regelgeving ten aanzien van stikstof, want de vergunningverlening is sinds december weer meer op slot.

6 Overige ontwikkelingen

6.1 Aanpak ondermijning

De ODMH ontwikkelt en professionaliseert in de aankomende jaren het administratief en ketentoezicht en het strafrecht. Dit doen we in samenwerking met de vijf Zuid-Hollandse omgevingsdiensten, de politie en justitie. Een gerichte en gecoördineerde aanpak tegen ondermijning is noodzakelijk. Zowel milieu- als BWT-toezichthouders komen in de hele regio bij veel bedrijven, panden en woningen. Onze toezichthouders zien regelmatig misstanden, die met ondermijning te maken kunnen hebben. Bij ondermijning is ook het brandveilig gebruiken van panden een aandachtspunt. Juist onze regionale functie maakt dat de samenwerking met diverse partners zo belangrijk en waardevol is. De rol van de ODMH ten aanzien van de regionale samenwerking op het gebied van milieucriminaliteit en ondermijning is inmiddels geconcretiseerd en wordt verder gehandhaafd. Een integrale benadering staat hierbij centraal.

Voor zogeheten risicovolle activiteiten, zoals autodemontage-bedrijven en afvalverwerkers, kan de ODMH (namens de gemeente) aan de initiatiefnemer vragen om een Bibob-vragenformulier in te vullen. Ook kan de ODMH gemandateerd worden voor het opvragen van informatie bij justitie, politie of de Belastingdienst. Als op basis van deze informatie twijfels bestaan over de integriteit van de aanvrager, kan vervolgens een onderzoek worden aangevraagd bij het Landelijk Bureau Bibob. Ook kan er gekozen worden voor alleen een signaalfunctie bij de ODMH. Hierbij geeft de ODMH gegevens door aan de gemeente over vergunningaanvragen voor bepaalde, vooraf afgesproken activiteiten. Of de ODMH voert zelf de Bibob-toets uit.

6.2 Nota VTH 2027-2030

De beleidsmatige kaders voor de uitvoering van de VTH-taken van de ODMH staan in de Nota VTH. De huidige gemeentelijke nota loopt tot en met 2026. De ODMH start daarom met de volgende nota. De intentie is om aan te sluiten bij in het IBP VTH ontwikkelde kaders. Het algemeen bestuur stelt de nota vast en legt hem daarna voor aan de deelnemers voor formele

vaststelling en bekendmaking.

In de nieuwe nota geven we onder andere risico gestuurd toezicht een plaats. De ODMH onderzoekt of het door het IBP VTH aangereikte model toepasbaar is in Midden-Holland. Om dit te bereiken zijn aanpassingen nodig, bijvoorbeeld op het gebied van het vastleggen van data. Mogelijk zijn niet alle benodigde gegevens aanwezig of van voldoende kwaliteit. Het maken van de nieuwe nota VTH en het geschikt maken van de door de ODMH beheerde of ontsloten datasets voor het steeds veranderende gebruik zal ook in 2026 een grote inspanning vragen.

6.3 Herijking nationale bodemwetgeving

De bodemwetgeving gaat op de schop waarbij het Rijk verschillende fundamentele keuzes gaat herzien. Aanleiding hiervoor zijn verschillende knelpunten die zich voordoen met de huidige wetgeving, bijvoorbeeld de problemen rond verschillende bouwstoffen. Maar ook richtinggevende ambities. Zo komt er op Europees niveau een bodemrichtlijn over gezonde bodems en is in 2025 het nationale (Novi-)programma Bodem en Ondergrond 2025-2030 ingegaan. In dit programma zitten bijvoorbeeld ambities voor bodemdaling, 4D-regie op de ondergrond en de bescherming van grondwater.

De zogenoemde “herijking” van de bodemwetgeving bestaat uit twee fasen waarin de (inter)nationale ambities terugkomen:

1. kleine aanpassingen doorvoeren, zoals: aanpassingen van normgeving of milieubelastende activiteiten;
2. fundamentele aanpassingen doorvoeren, zoals: nieuwe regels voor vitale bodems of het integreren van de bodemwetgeving met de doelen van de KRW.

In 2026 zullen waarschijnlijk de meeste acties uit fase één zijn doorgevoerd. ODMH handelt naar deze wijzigingen en informeert actief haar gemeenten, de provincie én initiatiefnemers over deze wijzigingen. Daarnaast ontstaat in 2026 ook een beter beeld van de wijzigingen die fase twee met zich meebrengt. De ODMH overlegt over de wijzigingen met haar opdrachtgevers. Waar mogelijk geven we ook onze praktijkervaringen mee aan de

landelijke overheid via bijvoorbeeld de werkgroep bodem (WEB) van de VNG of via ODNL.

6.4 Gedragsverandering

Sinds 2018 gebruikt de ODMH gedragspsychologie in de duurzaamheidsadvisering. We brengen in kaart waarom mensen het gewenste gedrag nog niet laten zien en wat nodig is om dit te veranderen (gedragsverandering). Dit doen we via een vaste methode, gebaseerd op het Behavior Change Model.

‘Voorkomen is beter dan genezen’, daarom verwachten we deze expertise in 2026 breder toe te passen in onze VTHA-taken. Door vroegtijdig een gedragsexpert in te schakelen, kunnen gemeenten en provincie inwoners en bedrijven beter ondersteunen en benaderen op een manier die bij hun behoeften past. Dit helpt om doelen te bereiken, meer impact te maken en efficiënter te werken. Bijvoorbeeld door naast traditionele toezichts- en handhavingmethoden ook preventieve maatregelen te nemen, naleefgedrag te vergemakkelijken en communicatie aan te passen aan de doelgroep.

Participatie is een verplicht onderdeel onder de omgevingswet. Daarom is ook hier een rol weggelegd voor onze gedragsexperts. De gedragscollega's van de ODMH hebben de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan met beleidsparticipatie in de energietransitie. Deze kennis kunnen zij gebruiken om inwoners en bedrijven te betrekken bij het maken van nieuw beleid. Dit zorgt voor meer draagvlak en beleid dat aansluit bij de praktijk. In 2026 verwachten we dat dit belangrijk zal zijn bij het opstellen van warmteprogramma's en wijkuitvoeringsplannen voor de warmtetransitie.

6.5 Kerndoelen Basisonderwijs

Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) ontwikkelt nieuwe kerndoelen voor het basisonderwijs en een aangepast examenprogramma voor het Voortgezet Onderwijs. Kerndoelen vormen, samen met de referentieniveaus voor taal en rekenen, de wettelijke kaders voor de kern van de onderwijsinhoud van het primair onderwijs. Voor de meeste domeinen zijn eind 2024 nieuwe

concept-doelen gepresenteerd. Deze doelen zijn ook belangrijk voor het aanbod en de aansluiting bij het onderwijs vanuit het Centrum voor Natuur- en Duurzaamheidseducatie van de ODMH, CNDE de Zwanebloem.

Actualisatie kerndoelen:

wat betekent dit voor de ODMH/CNDE de Zwanebloem

De thema's in het aanbod voor natuur- en duurzaamheidseducatie (NDE) vanuit de Zwanebloem dragen bij aan de kerndoelen voor het basisonderwijs. In het aanbod is bij de producten, gastlessen en leskisten zichtbaar aan welke doelen een project of product bijdraagt. Zo kunnen docenten, met onze programma's, doelen behalen en zijn het geen "extra" programma's.

In 2025 en 2026 is het belangrijk om ontwikkelingen te volgen en te kijken hoe ons aanbod aansluit bij de doelen. Met name voor de doelen voor burgerschap en "oriëntatie op jezelf en de wereld", maar ook hoe onze producten bijdragen aan de taal- en

rekendoelen. Zo kunnen we de basisscholen in de regio ontlasten en met onze programma's bijdragen aan de ontwikkeling van leerlingen.

6.6 Wet goed verhuurderschap

In 2023 en 2024 zijn de Wet goed verhuurderschap (Wgv) en de Wet betaalbare huur (Wbh) in werking getreden. Deze wetten zijn een reactie op problemen die zich voordoen op de huurmarkt. Het doel van de wet is om ongewenste verhuurpraktijken te voorkomen en tegen te gaan bij alle groepen huurders, waaronder arbeidsmigranten. Deze normering van verhuurgedrag is nieuw. Gemeenten krijgen een rol bij het handhaven van deze normen.

De werkzaamheden van de ODMH zien toe op de fysieke leefomgeving, huurrecht maakt hier geen onderdeel van uit. Daarom onderzoeken de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Waddinxveen en Zuidplas en de ODMH in 2025 in de vorm van een pilot of de ODMH het toezicht en de handhaving op deze wetten kan uitvoeren namens de gemeenten. De uitkomst van de pilot bepaalt of de ODMH deze taak structureel zal uitvoeren vanaf 2026.

Want een veilige, duurzame
en gezonde samenleving
willen we allemaal.